

מרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים

זהו זמן הבוחר – הפלסטיני

מאת ד"ר (סא"ל מיל") שאול ברטל

מבט מבס"א, מס' 1,927, 10 בפברואר 2021

תקציר: הצו הנשיאותי עליו חתם יו"ר הרשות הפלסטינית מחמוד עבאס ב-15 בינואר בדבר בחירות למועצה המחוקקת הפלסטינית (ב-22 במאי) ולנשיאות הרשות הפלסטינית (ב-31 ביולי) אינו יותר מניסיון להזכיר לקהילייה הבינלאומית, ובמיוחד לממשל הנכנס בארה"ב, את הרלוונטיות והנוכחות של הבעיה הפלסטינית.

הפעם האחרונה בה נערכו בחירות לנשיאות הייתה ב-2005 עת נבחר מחמוד עבאס לתפקידו. שנה לאחר מכן התקיימו בחירות למועצה המחוקקת הפלסטינית בהן זכה חמאס לרוב גדול. בחירות לשני המוסדות היו אמורות להתקיים כבר ב-2010, אך משיקולים פוליטיים של פת"ח הן נדחו שוב ושוב עד הצו הנשיאותי שהוצא לאחרונה.

הבחירות שהוכרזו מהוות חלק מהסכמה רחבה בין חמאס לבין פת"ח שהושגה ב-24 בספטמבר 2020 ונועדה לאפשר פיוס לאומי בין הגדה המערבית לבין רצועת עזה וייתכן אף להשתלטות חמאס על אש"ף ועל כלל מוסדות הרשות. ללא תיאום בין שני הארגונים לא ניתן יהיה לקיים את הבחירות במועדן או בכלל.

הצלחת חמאס במערכת הבחירות הקרבה תעניק לקו הדוגל במדיניות קשוחה יותר כלפי ישראל, ובכלל זה המשך "המאבק המזוין" (קרי פעולות טרור), דומיננטיות רבה יותר בשירות הרש"פ עם הממשל הדמוקרטי בארה"ב. חמאס חרד מניסיון ישראלי להפריע למהלך הבחירות והחל במגעים מדיניים עם גורמים בינלאומיים שונים כדי לוודא תמיכה בינלאומית במהלך, מהלכים שילכו וירבו ככל שמועד הבחירות יתקרב. ב-22 בינואר התקיימה פגישה בין איסמעיל הניה, ראש הלשכה המדינית של חמאס, לבין ניקולאי מלדנוב, שליח האו"ם המיוחד למזה"ת, בסיומה הכריז הארגון כי "חמאס רואה בבחירות הקרבות קדימון לבניית הבית הפלסטיני, סיום הפיצול תוך בניית מתווה שותפות, הגנה על הפרויקט הלאומי המתמודד עם אתגרים רבים, ושילוב מחדש של העם הפלסטיני מחוץ [לפלסטין] במוסדות המובילים". חמאס מעוניין בשילוב רב יותר של תומכיו במוסדות השלטוניים של הרש"פ ואש"ף באופן שישקף את כוחו העולה של הארגון.

סקרים שנערכו לאחרונה בחברה הפלסטינית מראים ש-62% מהנסקרים סבורים שחזון שתי המדינות אינו ישים יותר ו-87% מאמינים שישראל לא נטשה את תוכנית הסיפוח של כ-30% מהשטח כמוצע בתוכנית טראמפ. לאור זאת אין זה מפתיע ש-48% מהנסקרים תמכו בחידוש האינתיפאדה ויותר משני שלישי סברו שעל עבאס להתפטר

מתפקידו לאור המשך התיאום הביטחוני עם ישראל. למעלה מ-70% מהנסקרים תמכו בקיום בחירות מוקדם ככל האפשר למועצה המחוקקת ולנשיאות הרש"פ.

חמאס עדיין לא הציג מועמד מטעמו לבחירות, אך סביר להניח שיהיה זה איסמעיל הנייה, ראש הלשכה המדינית של הארגון וראש ממשלת חמאס ב-2007-14. מניתוח כלל הסקרים הפלסטינים בשנה האחרונה עולה שבכל התמודדות בין הנייה לבין עבאס גובר הראשון בהפרש של כ-8% לפחות. איש הפת"ח היחיד המסוגל לגבור על נציג חמאס בבחירות דמוקרטיות לנשיאות הרשות הוא מרואן ברגותי, ראש תנזים פת"ח לשעבר, המרצה מספר מעצרי עולם בכלא הישראלי. אף בבחירות למועצה המחוקקת הפלסטינית נראה שלמרות יתרון קל לפת"ח על פני חמאס (37.6% לעומת 33.6%), עדיין יזכו תומכי ארגוני הטרור ובראשם חמאס במרבית המושבים.

גם סוגיית הצבעתם של ערביי מזרח ירושלים, המהווה נושא טעון ושנוי במחלוקת בין ישראל לבין הרשות הפלסטינית, לא תהווה עילה לביטול הבחירות הפלסטיניות. לפי חנא נאצר, ראש ועדת הבחירות 2021, הפלסטינים ערוכים בעידן הקורונה גם להצבעה במעטפות דואר וייתכן מצב בו ערביי מזרח ירושלים בעלי תושבות ישראלית יוכלו להצביע בקלפיות הממוקמות בפאתי העיר, קרי בא-ראם, כפר עקב ועוד.

במצב הדברים הנוכחי של משטר דמוקרטי אוהד בבית הלבן; לחצים פוליטיים מבית על עבאס לפרוש מתפקידו; חוסר אמון במוסדות הפוליטיים המרחיק צעירים פלסטינים רבים מהזירה הפוליטית; משברים רפואיים וכלכליים בשל הקורונה; וחוסר אמון בהנהגה הפלסטינית בין היתר בשל חידוש התיאום הביטחוני עם ישראל, הבחירות נתפסות כמוצא לגיטימי למשבר הנוכחי שיאפשר להשיב את הלגיטימציה האבודה של הממשל הפלסטיני ולאפשר לו יכולת תמרון רבה יותר, ואולי אף הצגת חזית אחידה, מול ישראל. נקודת המוצא היא שגם עם חמאס ישתלב במוסדות הרשות כתוצאה מבחירות דמוקרטיות תאלץ ישראל להכיר ולקבל את תוצאות הבחירות ולמצוא את הדרך להתמודד עם ההנהגה שתיבחר נוכח הלחץ הבינלאומי שככל הנראה יופעל על-ידי ממשל ביידן והקהילה האירופאית.

**ד"ר (סא"ל מיל') שאול ברטל, שימש בשורת תפקידי ביטחון ביהודה ושומרון. מרצה לעניינים פלסטיניים ואסלאם פונדמנטליסטי באוניברסיטת בר-אילן.*